

ABONAMENTUL:

Pe un an . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.—
Pe 3 luni . . . 7.—
Pe o lună . . . 2.40 —
Pentru România și
străinătate:
Pe un an . 40.— franci.
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi Nr.1/a

INSERTIUNILE
se primesc la admini-
stratie.

Mulțumite publice și Los-
teschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

ROMÂNUL

„Românul“

Arad, 2 Octombrie.

„Românul“ este ziarul partidului național român. Este prin urmare un organ de propagandă națională, misiunea lui este de a informa publicul și de a-i ține trează conștiința. Nu a noastră e chemarea să judecăm întrucât își îndeplinește datoria „Românul“ și dacă într'adevăr ne-am realizat planurile ce ni le-am țintuit înaintea ochilor. Putem fi acuzați că misiunea noastră nu este în raport cu rolul avut și că slăbiciunea puterilor noastre întrece entuziasmul pios cu care ne-am devotat muncii apostolatului cultural, căci „Românul“ a trebuit să fie nu numai un organ de publicitate, ci și un focar cultural în jurul căruia se desfășura viața prodigioasă a intelectualității ardelenene. Dacă n'ar fi avut altă misiune „Românul“ decât aceea de a conserva pe coloanele lui tradiția și de-a sprijini acțiunile etnice ale neamului românesc și cu fală modestă trebuie să fim îndestulați de soarta ziarului nostru. „Românul“ a devenit organ citit și stimat, conduita lui izbutește să stea teafără față cu orice acuzație. „Românul“ este singurul ziar românesc din Ardeal, a căruia conștiință nu se clatină mici incidental. Comitetul de redacție al „Românul“-ui și-a împlinit misiunea, a creat un ziar, care este al nostru al tuturor, cari suntem Români în Ungaria și Ardeal.

În ajunul unei prefaceri a ziarului nostru, acum, când în ciuda stavilei ce ni se impune, cu enorme sacrificii materiale am hotărât ca „Românul“ să iasă mai mare și bogat de sub teascurile rotațiunii, am adăugat câteva file

la edițiunea noastră regulată cu convingerea fermă, că astfel vom putea servi și mai intensiv cauza neamului nostru. O facem mai văditos, pentru că în vremurile aceste de furtună

socotim, că trebuie să ținem pasul cu veacul și nu ne putem surghiuni dela locul care ni se cuvine prin intelectualitatea matură în care trăim. În ajunul prefacerii morale a ziarului nostru nu putem rămâne indiferenți față cu indolența păcătoasă a acelor familii românești din Ungaria și Ardeal, cari nu simt necesitatea supremă a datoriei sociale și culturale, să aboneze un ziar românesc. Ziarul nostru apare în câteva mii de exemplare. Suntem foarte departe însă de-o cifră rotundă, care ar însemna măcar tirajul unui ziar de-a zecea mână maghiar. „Românul“ nu încasează tantieme și nu are subvenții după traficurile marilor institute, administrația noastră nu are legătură cu guverne și legații, deci forța materială principală a „Românul“-ui o constituiesc abonații. O constituiesc dar cum? — asta ar trebui să fie o nouă filipică la adresa acelor, cari nu se rușinează să critice valoarea ziarului nostru asemuindu-l cu marile organe de publicitate din străinătate și cari, își scuză c'un zimbet fățarnic detestabil lor lașitate de a nu lua parte în sprijinirea unui ziar românesc. Pentru Dumnezeu sosit-a vremea ca să se înțeleagă și la noi în Ungaria și Ardeal, că a sprijini un ziar românesc este tot așa o datorie ca a umbla la biserică? Sosit-a vremea, ca familiile noastre să aibă pe masa lor pe lângă jurnalele de modă și ziarele umoristice idiote străine, și „Românul“, care apare astăzi ca un zimbet pe fața unui greu

bolnav, răzimat pe entuziasmul și râvna de muncă a unor visători, cari nici în fața realității crude nu se lasă învinși de proza zilelor și duc înainte cu umerii lor carul cu roțile ruginite ale culturii românești din Ardeal?... Vom vedea răsunetul apelului nostru și ne vom convinge despre „generozitatea“ acelor, cari nu uită să-și bată pieptul mereu că sunt buni Români, dar nu abonează decât ziare străine. Vom vedea din cele o sută de mii de familii românești se vor afla măcar zece mii, cari în loc să aboneze jurnale de modă și reviste cu spirit ieftin, se vor înscrie în cărțile noastre? Credem însă, că nu greșim împotriva bunei cuviințe, accentuând că progresul firesc al unui ziar îl asigură temelia materială, pe care este clădit. Ca să faci un ziar bun, la nivelul cotidianelor mondiale, îți trebuiesc nenumărate forțe intelectuale a căror muncă trebuie remunerată. În vremurile actuale ar fi chiar crimă împotriva bunului gust să pretinzi că oamenii, cari se dedică publicisticii să-și cheltuiască efortul fantaziei lor, fără să fie recompensați materialicește. Orice spirit de contrazicere este în folosul diletantismului periculos, care amenință de zeci de ani progresul ziaristicii noastre. Dar pe lângă aceste spesele administrative ale unui ziar, factura lui tehnică cere enorme sacrificii, pe cari nu le poate suporta un periodic cu bugetul modest, pe care îl are și „Românul“. Nu mai apelăm la sentimentul național al publicului nostru, ci constatând aceste sine ira et studio, nutrim speranța că cititorii noștri vor face propagandă pentru „Românul“, care nu este al unei coterii intelectuale, ci este al neamului întreg și credem că zelul n'o să obosiască ca să câștigăm mii și mii de noi abo-

Din tabără.

— În amintirea scumpei surori Maria. —

Să nu mai plângi.

— Logodnicul scrie. —

Îți scriu acum în grabă...
Să nu mai plângi atâta!
Tu ești atât de bună
Dar dragă ești prea slabă.

Și ce-ar mai fi de mine
Aici în iadul sorții?!
Să știu că ți-s departe
Și tu pe patul morții..

Las tristele perdele.

— Mireasa scrie. —

Las tristele perdele
În nopțile târzii
Și-mi ard întreaga noapte
Pe masă trei făclii.

De ce plâng noaptea 'ntreagă
Tu nu 'ntreba anume!
Ș'atâtea lacrimi astăzi
Și-atâta jale 'n lume!

Și-l plâng în nopți de toamnă
Pe toți câți mor sub steag
Când tu ești dus la oaste
Și-mi ești atât de drag...

Pe masă...

— Logodnicul scrie. —

Pe masă
Tu puneți crucifixul
Cu văl indoliat
Și despletindu-ți părul
Te 'nchină ne'ncetat.

Nopti lungi, pustii de-arândul
Când vântu'n geamuri bate
Cerșeste-un strop de milă,
Să-ți dea Acel ce poate!

Că-aicia luni de-arândul
Nopti groaznice de 'nghet
Sleiesc atâtea inimi
Și'n groapă-atâtea vletii!

Cad frunzele...

— Mireasa scrie. —

Cad frunzele și-l toamnă
Și-l vântu-atât de rece
Vai ce fior de moarte
Prin bietu-mi suflet trece.

Cad vestecele frunze
Și plâng și cântă-amar
Și plâng și eu cu ele
Și tac și eu tresar...

De ce mi-e scris în lume
Să trec fără vre-un bine
Când n'am pe nime 'n lume
Decât poate pe tine..

Eram ca o stafie...

— Logodnicul scrie. —

Eram ca o stafie
De-atâta luptă grea
Compania întreagă
Plângea de mila mea.

Medalia de aur
M'apasă greu pe piept
De-mi cer acum vre-un bine
E moartea ce-o aștept.

De ieri suntem cu toții
La adăpost și bine
De ieri eu gem într'una
Și mă gândesc la tine.

nați. — „Românul” nu poate lipsi din nici o casă românească din Ardealul nostru și îndoit păcătoși sunt aceia, cari din motive pur personale se opun diametral datoriei elementare de a sprijini slova românească.

Cerem iertarea cititorilor noștri că în vremurile aceste grele, am vorbit de noi înșine și ne-am ușurat de-o povară, care ne-a apăsător sufletul. Să ne creadă cititorii noștri, că dorința noastră este să nu lăncezim în entuziasmul nostru de-a face succesiv ziarul tot mai bun, dar avem lipsă de sprijinul marelui public, căci altfel ne amenință soarta tristă de-a nu putea rezista multelor necazuri câte ne maltratează în lupta de toată zi. Facem apel cititorilor noștri să facă propagandă pentru „Românul”, ca slovele lui să poată vesti tot mai multă lumină pentru pogresul culturai românești.

O „nouă” revistă literară.

În numărul de Duminecă al „Gazetei” (197, 13/26 Sept.) d. Dr. Nicolae Vecerdea, ocupându-se de foiletonul meu, apărut în nrul 177 al acestui ziar, scrie un interesant articol, concludând: „să ne păstrăm deocamdată ziarul existent, iar întemeierea altor ziare și reviste literare să o lăsăm pentru timpuri mai bune”.

Ca unul care am mai scris și eu câte ceva, luând parte și la redactarea și la editarea unei sau altei publicații ale noastre, știu să apreciez, după adevărata lor valoare argumentele aduse de d. Dr. N. Vecerdea, cunoscând și rolul important ce-l are dsa, în legătură cu „Gazeta Transilvaniei”.

Se spune în acest articol, că „cele mai mari și mai urgente greutăți materiale” ale ziarului brașovean s’au rezolvit „asigurând existența lui” și pentru mai departe; singur lipsa unui redactor intern (a fost angajat acum poetul A. Cotruș) se mai simțeste și încă alor „2—3 colaboratori externi, cari prin condeiul și scrisul lor valoros, să asigure și să garanteze, chiar și în zilele de grea cumpănă prin cari trecem, continuitatea și editarea acceptabilă a „Gaz. Transilvaniei”.

Constată deci d. Dr. N. Vecerdea un adevăr, pe care scriitorul acestor rânduri l’a mai pus în discuție în publicistica noastră, sub forma întrebătoare: „Pentru ce nu avem și noi Români o publicistică mai înfloritoare și — mai ales — pentru ce nu avem gazetari de profesie?”

Răspunsul nu e greu, căci am putea începe cu

acel procent înspăimântător al *analfabeților* noștri, cu cari ținem recordul deplorabil între toate neamurile culte. Pe lângă un număr atât de mare al neștiutorilor de carte, e într’adevăr îmbucurător, cum susținem și mișcarea noastră publicistică-literară, care de un deceniu încoace — orice s’ar zice — a realizat progrese foarte frumoase.

Noi n’avem nici bugete, cari să subvenționeze ziarele; n’avem nici încassarile mari, pe cari le realizează ziarele străine din publicarea reclamelor și anunțurilor; n’avem decât puțini „mecenati” și „oameni de inimă”, grație cărora publicistica noastră își urmează drumul ei de propovăduitor conștiinței al binelui și al adevărului, realizând progrese din ce în ce mai îmbucurătoare.

Ziaristica noastră se susține cu *jertfe*.

Dar fie-mi permis să adaog, că jertfele cele mai mari le aduc sub acest raport, nu mecenatii (deși recunosc că ei jertfesc mult!) ci gazetarii noștri, cari pentru o leafă destul de modestă, redactează (adese doi oameni numai) întreg ziarul, întreg ziarul, dela articolul de fond, până la informațiile mărunte și până chiar la reclamele, pe cari le traduc tot ei, din nemțește sau ungurește. Munca aceasta, foarte enervantă, e mai chinuită și de gândul omoritor al *nesiguranței*. Care din gazetarii noștri are o pensie convenabilă; un adăpost cât de modest, dar sigur, pentru zilele bătrâneții și ale neputinței?

O întrebare, cred, care ar fi mai bine să rămână fără răspuns!...

S’a pornit, în vremea din urmă, și în această direcție o mișcare frumoasă la noi; o recunoaștem și chităm cu mulțumită. Dar acesta e un *inceput* abia, prea puțin potrivit pentru a invita pe oricine, să se dedice pentru cariera spinoasă a gazetăriei românești. Ar trebui să facem o comparație cu cariera, ce o parcurge un gazetar străin — dar cred că e de prisos. Un gazetar maghiar, cu un dram de talent și puțină sânge, se poate dedica dela vârsta de douăzeci de ani carierei publicistice, unde îl așteaptă un viitor sigur și — în foarte multe cazuri — strălucit chiar!

Asigurarea unei retribuții corespunzătoare pentru ziaristii noștri, precum și a unei pensii sigure, cum au cei din urmă diurniști măcar — cred că ar atrage destui oameni destoinici și cu pregătiri mai înalte, pentru cariera gazetărească. Altfel ea rămâne o ocupație plăcută pentru doi-trei oameni tineri, cari nu și-au isprăvit studiile, și aceștia îndată ce se văd cu o diplomă în mână — se *refugiază*, într’un post cât de modest ar fi el, de cu bună vreme!

Cunosc destule condeie mult promițătoare, cari după un an-doi petrecuți în vre-o redacție a noastră, și-au văzut de cancelarie și de „clienți”.

Fără îndoială, munca redactorilor interni, ar fi mult facilitată, prin angajarea colaboratorilor ex-

terni, cari ar trimite săptămânal măcar câte un articol. Avem atâția avocați, cari ar putea scrie, cu mare ușurință, un articol la săptămână. Avem vre-o sută de profesori, cari ar putea scrie, cu aceeași ușurință, articole literare; avem oameni pricepători în ramul vieții financiare, etc.

Să nu se plângă nici un ziar, că n’ar putea să angajeze destule forțe de muncă printre colaboratorii externi!

Avem destui și, angajându-se oamenii sistematic, am avea și noi plăcerea de a ceti în ziarele noastre, cât mai multe articole temeinice, obișnuindu-se publicul nostru — ca și cel străin — cu articole și autori predilecți, ce scriu, la zile anumite, cu o precizie matematică.

Pentru ce nu au și ziarele noastre colaboratori externi mai mulți?

Pentru că — o spunem fără înconjur —: la noi colaboratorii externi sunt și mai slab retribuiți, ca cei interni.

Ei bine — să stăm strâmb și să judecăm drept. Un articol nu se scrie numai așa, până sorbi un șvarț și fumezi trei țigarete, cum își închipuie cetitorul, ce-l savurează, făcându-și digestia.

Cel ce-și dă seama, cât de grea *responsabilitate* apasă pe umerii tuturor aceluia, cari iau condeiul în mână, ca să scrie „pentru *tipar*” — vorba lui Vlahuță — își face chestie de *conștiință* din scrisul lui. Va ceti deci, *cel puțin de zece ori mai mult* decât scrie. Și cum cărțile și revistele ce le cetește, nu se distribuie gratuit nimănui — și le va procura, își face notițe, le va studia, până să ia condeiul, să scrie articolul. S’ar putea astfel socoti aproximativ, câtă muncă depune cineva, până să aștearnă pe hârtie un articol. Și tot asemeni, s’ar putea socoti, dacă desfășurând același cvant de muncă, — într’o altă direcție — n’ar realiza oare un câștig mai mare, cel puțin pentru el *personal*?

Aceasta e întrebarea fatală, ce pe mulți din ai noștri i-a determinat, de cu bună vreme, să asvârle condeiul și să-și vadă de „afaceri”.

Azi, când orice muncă se retribuește după merit, nu se poate aștepta, ca tocmai munca cea mai grea, să fie apreciată numai în parte, sau să nu fie retribuită din capul locului.

Aceasta cu atât mai vătos, cu cât o concentrare cât mai intensă a forțelor de muncă în jurul unui organ de publicitate, înseamnă — în afară de ridicarea nivelului intelectual al organului — o sigură urcare a *tirajului*, deci și un rezultat *material* indiscutabil.

Avem probe pentru acest fapt, chiar în ziaristica noastră ardeleană.

Să mă ierte d. Dr. N. Vecerdea, pentru aceste divagări, ce mi s’au impus în legătură cu articolul dsale.

Fondul discuției era: „dorința noastră a tuturora e de a păstra și în caz de primejdie a salva

Azi noapte...

— Mireasa scrie. —

Azi noapte ațipisem
Pe-o clipă și-a venit
Un corb grozav — o ceriuri —
Și-un ochi mi l-a scobit.

De-atuncia n’am odihnă
Și gem și plâng nebună.
Eu știu... e rău cu tine
Ori cine, ori ce să-mi spună

De ai de mine milă
Un șir măcar tu-mi scrie
— Dă-mi mil de vieți stăpâne
Și-un șir de bucurie.

De ai de mine milă
Să-mi scrii o vorbă bună
— Ce groază-mi e că-odată
Tu mă vei ști... nebună...

Epilog:

....Trei zile lungi de chinuri
Atâta mai așteaptă!
Tu știu... și vezi ca mine
Că nu am mâna dreaptă.

Și ei să-l scrii atuncia
De ’ntregul meu calvar
Și roagă-o să mă lerte
Că-am fost, că-am fost stegar!

...Iar noi i-am pus la creștet
O cetină de brad
Și toți l-am plâns din suflet
Pe bietul camarad!

OVIDIU HULEA.

Verdun-ul subteran.

Gunard Cederschiöld corespondentul ziarului „Handels und Schifffahrtzeitung” făcând o călătorie dela Paris la Verdun a cercetat fortificațiile subterane ale acestui oraș, asupra cărora dă următoarele descrieri:

Aproape de porțile vechi ale micii garnizoane, am fost opriți de un post și ne-am putut continua drumul numai după ce actele noastre au fost supuse unui sever control. Chiar și ofițerii de stat-major cari ne-au condus au trebuit să-i prezinte controlului actele lor. Ne-am coborât apoi pe străzi piezise, cari erau încunjurate de case vechi, am trecut prin o poartă de fier și ne-am oprit în fața unor cazarme. Ne aflam în citadelă. Aici pe-o înălțime erau mai multe edificii mari, cari aveau aspectul unor case de export. Apropiindu-ne de ele, am observat că ferestrele lor erau baricadate cu saci de nisip. Aici locuia comandantul *Verdunului*.

„Generalul e aici la bun adăpost” — zise

unul dintre noi... — „Mai bine de cum vă închipuiți”, — răspuse ofițerul care ne însoțea.

Pe niște scări în serpentine ne-am coborât în pământ, într’un mare edificiu unde lucrau sgomotoase mașini de scris și unde ofițerii la mesele lor lucrau cu hărți, cu telefoane și cu ordonanțe.

Intr’o odaie goală pereții erau acoperiți numai cu hărți și aici ședea la masă omul care era răspunzător de toate, care cugeta pentru miile de soldați și lua dispoziții. Un om mic, bine făcut, cu ochii pătrunzători, cu o expresie energetică a feței și cu mustațe mari. „Bine ați venit” ne zise generalul. „O să vă las să vedeți cât mai mult posibil din cetate, pentru a vă putea face idee despre forța ei. Cât mă privește pe mine, câtă vreme voi avea un om și un glonte n’o voi pierde”.

Cu acestea s’a încheiat audiența și am fost incredințați căpitanului P. pentru a ne conduce. „Spre siguranță — zise conducătorul nostru — locuim un etaj mai jos” și glumind, regretă că nu are *lift* la dispoziție. Tot mai adânc ne coborau scările și în fine am ajuns încă odată așa de adânc cum era locuința generalului. Ne aflam acum într’un oraș mic ce strălucia feeric în lumina electrică. Străzile erau construite sistem american, încrucișate de *avenue-uri* lungi. Acesta era dar *Verdunul subteran*. „Aici este loc pentru orașul întreg, atât pentru miliție, cât și pentru civili” ne lămurii ofițerul. „Totul e aici

ziarele existente” — și această datorie e „cu mult mai mare... decât este necesitatea și datorința de a întemeia o nouă revistă literară”.

Am toată recunoștința pentru oamenii noștri de inimă, cari susțin cu jertfe, și salvează organele noastre de publicitate; sub acest raport d. Dr. N. Vecerdea are deplină dreptate.

Cât pentru partea a doua a tezei — cred că eu am dreptate.

N'am cerut, în articolul meu, o nouă revistă literară, din capul locului! Ferească Dumnezeu, să imitez pe baba ce se piaptână, când satul arde!

Spuneam numai: „E o rușine, ca un popor de 4 milioane să nu aibă măcar o revistă literară, în aceste vremuri de uriașe eforturi și netăgăduite prefaceri”.

Atât — și nimic mai mult.

Aveam înainte cu un an două reviste literare: „Luceafărul” și „Cosânzeana”, dacă nu amintim aci și „Transilvania”, cu biblioteca „Asociațiunii” — se desfăcea în 10.000 exemplare — și „Foaia interesantă” a dlui Moța.

N'am reclamat o revistă nouă, ci am remarcat numai golul, ce a rămas pe urma atâtor organe de publicitate dispărute.

Literatura beletristică ungurească, în loc să se reducă, apare în proporții mult mai impunătoare; literatura noastră beletristică a încetat cu totul.

Și aceasta constituie, — după modesta, dar inalterabila mea părere — o rușine, când e vorba de un popor de 4 milioane.

Neamul nostru a avut întotdeauna o revistă literară, încă de pe vremea fericitei în Domnul („Foi pentru inimă, minte și literatură” până la (citez la întâmplare): „Aurora”, „Albina Carpaților”, „Familia”, „Amicul Familiei”, „Foaia ilustrată”, „Rândunica”, „Foaia literară”, „Luceafărul”, „Rev. politică și literară”, „Cosânzeana”....

Acum n'avem nici una; în o vreme când ar trebui publicate în fiecare număr fotografiile vitejilor noștri, cari sufăr și cad pe câmpul de onoare; în o vreme, când foi strălucitoare publică fotografia lor, și atâtea clișee de pe câmpul de luptă, cari ar putea apărea și într-o foaie românească. Am văzut singur, destule clișee interesante, lucrute de ofițeri români și nepublicate nicăieri; sau publicate în „Erdekes. Ujság” și „Tolnai Világlapja”.

E un material nespus de prețios, care în lipsa unei reviste literare, se împrăștie și pierde din actualitate.

O revistă literară e o necesitate tot așa de imperativă pentru continuitatea victii noastre literare, ca și organele politice pentru viața națională.

Am convingerea aceasta — și mă bucur că am reușit să o impui discuției publice!

Petronius.

astfel întocmit, ca viața să poată fi continuată ca și sus, chiar și un an, dacă e nevoie”. Și aici se afla o locuință pentru general, dar nelocuită încă. Am traversat galerii lungi, provăzute cu rânduri întregi de paturi de fier. Totul era pregătit pentru a adăposti oricând soldații. Se aflau cantine, bucătării, lazarete cu săli de operații și bandaje. Pentru populația civilă erau de asemenea zidite adăposturi. Pretutindeni numeroase ventilatoare aduceau un aer curat și proaspăt pe străzile acestui oraș subteran. Mergând mai departe am ajuns la magazinele de provizie. Lăzi cu făină erau îngrămădite până la plafon și pe șine stăteau căruțe goale, să le transpoarte mai departe. Alte apartamente erau pline cu lăzi de conserve. Mulți kilometri am trecut printre lăzi și butoaie cu vin.

— În altă parte a Verdunului subteran lucrau mașini. Aici se aflau trei din cele cinci instalațiuni de electricitate ale Verdunului; două mai mari, cari măcinau făina necesară pentru fiecare zi și o brutărie. Aici ne-a atras atenția un brutar prin expresia inteligentă, încât unul din ziaristii americani a întrebât dacă acest om și în timp de pace, e brutar.

Femeia și tendințele ei.

Astăzi se poate vorbi de o adevărată pleiadă glorioasă de femei, cari duc o muncă de valoare pe teren literar, artistic, în instrucție și celelalte cariere libere. În evoluția deceniilor din urmă, de când mișcarea ferventă — mai târziu zis: feminismul — a pornit lupta cu lozincă „drepturi egale politice”, se pot înregistra rezultate și izbânde glorioase. Dacă aruncăm o privire retrospectivă asupra glasurilor ridicate de femeile tuturor statelor occidentului de unde se poate zice că a pornit feminismul, trebuie să constatăm, că unanimitatea acestor glăsurii s'a întâlnit în nuziinta obținerii drepturilor politice. Dacă Selma Lagerlöf a reușit să obțină în Suedia dreptul de vot pentru femei, este pentru femeia nordului înfăptuirea izbândeii reale, bazată pe nivelul superior al instrucției bine chibzuit și vast de care a fost partașă femeia peninsulei scandinave. În cele câteva prea puține state, cari au acordat femeii drepturile politice, aceasta înfrățire a egalității nu este decât recompensa și recunoașterea culturii secolilor, în cari urmau să fie deschise cărările înaintării și pentru sexul slab.

Dacă urmărim cu atenție mișcările feministe dela Constantinopol până la Calais, și având cele mai adânci și reale cunoștințe despre atmosfera anterioară prea puțin luminată în care a trăit femeia, trebuie să mărturisim cu sinceritate că nu dreptul de vot este scopul real al realizării civilizației, culturii și înaintării. Nu. Sunt chestiuni de o importanță mult superioară acestuia și mai urgente de sigur, cari urmate cu sistem sunt chemate să ridice femeia la nivelul cultural dorit. Mai târziu apoi, când se va putea vorbi de o istorie a renașterii, se va găsi desigur mijlocul să între femeia și în politică. Și până atunci, este necesară o muncă uriașă energetică și sistematică. Multe direcții indispensabile progresului femeii sunt încă nedeslegate și chestii de multă importanță, cari ar trebui să i-a rândul actualității, zac în obscuritate; cu toate că, importanța lor ar fi de sigur mai capitală decât — dreptul de vot.

În China, cel mai evident semn al civilizației femeii este, că au acordat să-și taie pleata. Va să zică renașterea a trebuit începută cu toaleta. Au urmat: admiterea în școli superioare și funcțiuni, frecventarea universităților europene și carierele libere cari le sunt deschise. Rezultate extrem de rapide, când ne gândim la o muncă de abea unul sau două decenii. Eri, adaltăeri erau cu pleata și originile chear prin exotisme lor, astăzi fiindu-le deschise porțile luminei și culturii, au început a glăsuși și ele în pretenția drepturilor politice. Câte scări, de existență chear, pe teren educativ și instructiv, dela pleată la politică! Tot așa e cu femeia Turciei: Selava haremurilor de eri, cere drepturi politice azi.

În acelaș raport relativ este activitatea feministelor din celelalte state ale centrului Europei, în care instrucția femeii, abea în trecutul apropiat a fost așa zicând în faza ei de leagăn. În unele direcții s'au găsit soluțiile treptate pe cari s'a dezvoltat cultura feminină și trebuie s'o mărturisim că nu e lipsită de logică competența denegării unor cariere în senzul cărora s'au făcut multe cereri.

În Franța, unde curentul mișcărilor feministe a fost mult întârziat celor din statele nordice sau ale albiionului, ani de-a rândul s'au mulțumit în activități mărginite în strictele cadre de interes instructiv, moral și educativ. Înainte cu vre-o zece ani au format o societate „Crucea du Salut”, compusă exclusiv din femeile bunei societăți, formând ateliere cu o întinsă ramificație de activitate, cu scopul de-a primi și da azil și muncă femeilor căzute, nenorocite, ieșite din temnițele mizeriei și imoralității. În aceste ateliere li s'a dat viață orânduită, muncă și tratament human și convenabil. După ce aceste ființe nenorocite au dat garanția unei atitudini corecte de existență morală, atelierele au angajamentul de-a le plasa în slujbe printre oameni cinstiți. — Aceiaș societate susține un orfelinat pentru copiii mamelor pierdute. Acestor vieți fără nume li se dă educația cuvenită în rândul celorlalți copii născuți din părinți cinstiți.

Dirrecția acestor frumoase tendințe educative cu mult fond și bază socialistă, au totodată scopul purificării prin muncă cinstită și este foarte nimerit femeia să îmbrățișeze aceste mișcări nobile de-un raport așa de superior.

Astăzi, de sigur nu drepturile politice ce sau dat sau denegat sunt călăuzele femeii intelectuale. În timpuri mari, de valoare istorică, se validează un popor. Dacă și mai departe urmau să le fie închise toate cărările înaintării, cum ar ști oare să se valideze astăzi, în zilele ce ne s'gduie! Cum ar putea și ști ținea loc tuturor îndatoririlor ce i-se cer? Și nu i-se poate tă-

gădui priceperea cu care la momentul dat a fost la înălțimea chemării sale. Astăzi, cred, nu mai au dreptul să zâmbească cu dispreț toți dușmanii și scepticii, cari trebuie să admită alături de ei munea feminină. Și'n taină vor recunoaște de sigur, că e bine când femeia afară de conducerea menajului știe și puțină matematică. — Urmează ca femeia să știe să-și păstreze prestigiul și să nu se coboare de pe pedestalul pe care s'a așezat ca femeie. Și-avem garanția că timpurile istorice de azi, vor însemna pagini de-o radicală evoluție și pe terenele de ordin superior cultural în direcția tuturor carierelor feminine cari li se vor putea admite în viitor.

T. B.

Comunicate oficiale despre mersul războiului.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 1 Octomvrie. — Se comunică dela cartierul principal:

Pe frontul rusesc: În Galiția orientală nici un eveniment mai important. Incercarea Rușilor de a ne ataca la Novo-Alexienet a fost zădărnicită de focul artileriei noastre încă în cursul preparativelor. Pe Ikwa și în regiunea cetăților din Volhinia situația nu s'a schimbat. Lângă pârăul Kormin aliații au câștigat nou teren, contraatacurile Rușilor le-a respins. Cu prilejul unuia dintre aceste atacuri 5 companii de cavalerie austro-ungară a făcut prizonieri 2 ofițeri și 400 soldați ruși și au cucerit 1 mitralieră. Am făcut prizonieri în această regiune, în cele două zile de luptă din urmă, 10 ofițeri și 2400 soldați.

Pe frontul italian: Pe frontul din Carintia și Tirol au avut loc ieri numai lupte de artilerie. Atacurile întreprinse împotriva pozițiilor noastre fortificate la vest de Bombasch-Graben, despre care am amintit în comunicatul de ieri, au fost respinse de bravii trăgaci din Salzburg. Italienii au atacat ieri cu mari forțe de trei-ori fără rezultat Mrzl-Vrh și povârnișurile sud-vestice ale muntelui. Au suferit cu acest prilej pierderi foarte grave. Tentativele de atac împotriva unor puncte ale capului de pod dela Tolmejn le-am respins, ca totdeauna.

Pe frontul sudoriental: Nimic nou.

Berlin, 1 Octomvrie. — Se comunică dela marele cartier principal:

Pe frontul occidental: Monitoare dușmane au bombardat fără rezultat regiunile dela Lombartzyde și Middelkerke. Ieri Englezii n'au mai încercat să atace. Contraatacurile noastre la nord de Loos au progresat, cu toată rezistența violentă ce o opune dușmanul. Am făcut câțiva prizonieri, am cucerit 7 mitraliere și 1 svârțitor de mine. Incercările Francezilor de a câștiga teren la nordost de Souchez și la nord de Neuville, n'au reușit. În Champagne a dat greș atacul pornit de dușman cu mari forțe la ost de Auberive. Tot așa n'au reușit nici atacurile franceze întreprinse în regiunea la nordvest dela Mastiges și la cari au luat parte trupe din 7 divizii diferite. Numărul prizonierilor ce i-am făcut până acum cu prilejul atacurilor din Champagne se urcă la 104 ofițeri și 7019 soldați. Explozii de mine reușite au pricinuit stricăciuni în pozițiunea franceză de lângă Vauquois. Aviatori francezi au aruncat bombe asupra Henin Liepard omorând 8 cetățeni francezi. Noi nu am avut pierderi.

Pe frontul orientat: Grupul mareșalului Hindenburg: La vest de Dünaburg, la Grensen am ocupat cu asalt o pozițiune dușmană. În luptele ce s'au dat la ost de Madzior, precum și pe frontul dintre Smorgon și Wischnew, atacurile rusești s'au prăbușit cu pierderi grave pentru dușman. Acest grup a făcut ieri prizonieri 1360 Ruși.

Grupul prințului mareșal Leopold de Bavaria: Dușmanul a repetit ieri zadarnic atacurile parțiale, am respins toate atacurile. Au rămas în mâinile noastre 6 ofițeri, 494 soldați și 6 mitraliere.

Grupul mareșalului Mackensen: Situația nu s'a schimbat.

Grupul generalului Linsingen: Ofensiva noastră a progresat.

Trupele germane au făcut prizonieri în luna Septemvrie, pe frontul orientat: 421 ofițeri și 95.464 soldați și au capturat 37 tunuri, 298 mitraliere și un aeroplan.

Declarația scriitorilor români.

— Un comunicat. —

Comitetul „Societății scriitorilor români” a trimis ziarelor următorul comunicat:

„Subscriși membri ai comitetului și „Societății scriitorilor români” ne simțim datori să lămurim, prin rândurile de mai jos, bunul gând care, în frământările vremii de față, călăuzește laolaltă pe comitet și societate.

Credincioasă actului ei constitutiv de a ocroti drepturile membrilor săi și de a ridica prestigiul moral al profesiei literare, „Societatea scriitorilor români” se socotește chemată să dea o declarație colectivă care să-i oglindască atitudinea față de încercările de desorientare ale unei anumite prese din România.

Condamnând această pressă, tocmită în slujba intereselor străine „Societatea scriitorilor români”

... dă seama că nu se desistă o clipă dela vechea luptă pentru biruința idealului național integral.

Consecvența cu mișcarea de propagandă, începută încă dela înființare, prin numeroase șezători culturale ținute în regat, precum și în țările locuite de Români, și imitând pilda marilor noștri înaintași, credem că menirea societății este să dea suflet mișcării naționale, înlăturând categoric ori ce amestec cu vre-o politică de partid.

Președinte: G. Diamandy; v.-președinte: Caton Theodorian; membrii în comitet: Ion Minulescu, T. Argezi, D. Nanu, H. G. Lecca, V. Demetrius, N. N. Beldiceanu, M. Săulescu, G. Cair, Al. T. Stamatiad.

Membrii societari: Al. Cazaban, I. Chiru Nanov, D. N. Ciotori, M. Codreanu, V. Eftimiu, N. Frollo, Gala Galaction, Ion Gorun, C. A. Giulescu, G. Gregorian, A. de Herz, Constanța Hodos, Irlimescu-Cândești, P. Locusteanu, Al. Macedonsky, Corneliu Moldovanu, A. Măndru, Oreste, N. Pora, Mircea Rădulescu, Const. Riulet, G. Rotică, Ion Scurtu, M. Sorbul, I. U. Soricu, C. Stratulat, D. Teleor.

Pressa franceză și mobilizarea Bulgariei.

Ziarul francez „Le Temps” declară că măsurile prevăzute de diplomații puterilor aliate, pentru a se împotriva complotului germano-bulgar, sunt iminente. Toți Francezii cer unanim să se lucreze iute și să nu se aștepte, pentru a lucra, de a se deslănțui atacul. Lecțiunea dela Dardanele nu trebuie să fie pierdută. Nu avem dreptul de a alerga în fața unor noi surprinderi. Un gest prompt pe care sperăm că îl vom putea anunța încurând, va restabili toată încrederea Răsăritului în vigoarea și energia deciziunilor noastre.

„Journal des Debats” scrie: Ar fi criminal de a stăruie în amânare. La amenințarea bulgară, Grecia a răspuns deja prin mobilizarea armatei ei.

„La Liberté” scrie: Trebuie lucrat în Balcani cu oameni și cu tunuri și lucrat numaidecât, căci Berlinul a dat la Sofia directiva propriei sale deciziuni. Intervenirea împătritei înțelegeri trebuie să fie imediată pentru a aduce amicilor noștri din Balcani elementele determinate ale propriei lor atitudini.

„La Ligue des droits de l'homme” care a primit odinioară pe d. Radoslavoff, cu ocazia morții președintelui ei, d. Francic de Pressensé, i-a adresat telegrama următoare: În împrejurări solemne pentru noi, ați plăns cu noi moartea președintelui nostru Pressense, eroicul campion al dreptului popoarelor, apărătorul marimos al Bulgariei în momentul cel mai tragic al istoriei ei.

În ciuda tuturor aparențelor, noi nu ne putem închipui ca, aliindu-vă cu guvernele de pradă (?), violatori (!) ai Belgiei! și călăii (!) fraților voștri slavi, veți trăda cu memoria marului vostru amic și dreptul națiunilor, propria voastră cauză, în ora chiar în care silintele democrațiilor aveau în sfârșit să o facă să triumfe în dreptatea ei.

Comentând atitudinea regelui Bulgariei, „Le Journal de Geneve”, zice: „Se pare îndoiș că statele cari prin silintele lor susținute, vreme de atâția ani, adesea chiar cu prețul sângelui lor, au înlesnit reinvierea statelor creștine din peninsula balcanică, să poată fi soco-

tite ca adversare ale aceleiași cauze, în contra acelor cari au combătut-o în mod invariabil.

Austria ținteste la Salonic; Germania vrea să-și deschiză o linie dela marea Nordului la marea Indiilor, prin Balcani și strămtori.

Dacă aceasta prevestește o reîntoarcere a independenței, chiar pentru Bulgari, de sigur că toate aparențele sunt înșelătoare, că toate precedentele sunt mincinoase.”

Marele ziar elvețian încheie: „Victoria celor trei imperii turco-austro-germanae, la cari regele Ferdinand vrea să colaboreze, nu apare ca un lucru dorit de poporul său, iar dacă regele se înșală în socotelile sale, dacă fără voia lui împătritei înțelegere este victorioasă, revendicările bulgare nu vor avea nici o greutate.”

Z.

Războiul european.

Pressa italiană și atitudinea Bulgariei.

Roma. — Pressa italiană comentează audiența acordată de regele Ferdinand al Bulgariei capilor opozițiunii. Limbajul pe care ei l'au ținut se zice că ar fi fost poate enrgic și explicit contra oricărei încercări de a se începe acțiune alături de imperiile centrale.

Față de aceste declarațiuni hotărâte și de impresiunea foarte bună ce a făcut în opinia publică comunicările miniștrilor împătritei înțelegeri prin cari s'a asigurat Bulgariei, întreaga zonă necontestată din Macedonia, nu e de crezut că guvernul să mai cuteze a duce o politică ostilă quadruplicei.

Bulgaria, prin sistema sa electorală, prin repartitia proprietății, printre marea majoritate a populațiunii și prin tradițiunile bine cunoscute ale politice sale, este o țară în care nu se poate merge fără pericol împotriva cerințelor opiniunii publice.

Trupele românești rămân concentrate.

București — Față de numeroasele știri mai mult sau mai puțin fanteziste, cari s'au colportat în jurul recentului consiliu de război român, semioficiosul „Independance Roumaine” publică următoarele:

„Consiliul de miniștri s'a ocupat cu situația externă, a luat la cunoștință mobilizarea Bulgariei și a Greciei. Miniștrii au fost toți de părere, că aceste noul fapte nu sunt de natură, ca să schimbe în vre-o direcție conduita politicei României, urmată până azi. În urma acestui fapt trupele noastre vor rămânea și mai departe concentrate dealungul granițelor noastre. Cu chestia decretării stării de asediu, despre care au scris anumite foi, consiliul de miniștrii nu s'a ocupat în genere.

Ofensiva franco-engleză.

Rotterdam. — Colaboratorul militar al ziarului londonez „Times” scrie că sfârșirile aliaților se găsesc deabia în stadiul începutului. Începutul a fost în-tot cazul bun, adevăratul concert va urma numai acum. În săptămânile viitoare trebuie să ne așteptăm la pierderi, ca și la câștiguri, în proporția în care se vor folosi rezervele de ambele părți.

Genf.—În Belfort se crede că se va începe în zilele cele mai apropiate o mare ofensivă franceză. În regiunea Belfortului, după cum se vesteste, sunt concentrați 100 mii soldați. Soldații sunt provăzuți afară de pușcă și cu pistoale automate. Aviatorii germani pricinuesc mari pagube în Belfort și ținându-se la mari înălțimi deasupra cetății nu pot fi atinși de focul tunurilor de apărare. În Genf se știe din sursă bineinformată că în regiunea Besanson au loc mari mișcări de trupe.

Durata războiului.

Copenhaga. — „Nowoie Wremia” anunță că Chartinow, președintele curții de conturi a ordonat ca bugetul și contabilitatea statului să fie condusă din punctul de vedere că războiul va dura și în anul 1916.

Petrograd. — În cortul țarului a avut loc la cartierul principal un consiliu de miniștri sub președinția țarului.

Atacuri rusești la frontiera Basarabiei.

Cernăuți. — Rușii au întreprins 3 atacuri între orele 6 și 11 dimineata, împotriva pozițiilor noastre dela frontiera Basarabiei. În lupta de artilerie ce s'a dat în nordostul Bucovinei am bombardat cu succes pozițiunile rusești. În colțul cel mai de nord al Bucovinei am observat mișcări de forțe dușmane puternice.

Rusia trimite muniție Serbiei.

Bern. — Rușii au trimis în Serbia pe Dunăre 4 vapoare și 16 bărci mari încărcate cu muniție.

Italianii se pregătesc de o nouă ofensivă.

Zürich. — Ziarele elvețiene anunță că Italianii fac pregătiri pentru o nouă și mare ofensivă al cărei plan a fost conceput de Cadorna și generalisimul Joffre.

Bulgaria încă nu e legată.

Sofia. — Primul ministru bulgar Radoslavov a declarat în fața deputațiunii partidului agronomic:

Guvernul bulgar până acum n'a luat nici o hotărâre ca vre-unui stat vecin să i se declare război. Bulgaria nu s'a legat până acum definitiv nici Turciei și nici Germaniei și totul atârână dela întrebarea că oare va căpăta Macedonia sau nu.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 2 Octomvrie 1915.

Din viața intimă a țarului Nicolae al II-lea.

În vremurile acestea când distrugerea își duce dantul cutropitor peste Europa, e poate interesant să amăgim realitatea, cu lucruri cari au trecut, cu istorii adevărate sau născocite, din vremurile cari au fost mai bune, decât zilele în cari trăim noi acum. Despre Nicolae al II-lea al Rusiei supranumit și „țarul roșu”, s'au scris atâtea lucruri rele și i s'au adus atâtea blesteme. Un anume Moritz Löb în cartea sa intitulată: „Eduards un-selique Erben” dă destăinuii interesante despre viața intimă a actualului țar al Rusiei.

„Nicolae al II-lea era în tinerete de-o amabilitate deosebită și cu o judecată limpede. Incapacitatea despotului său tată însă, apoi metoda draconică de educație al unchiului său Sergiu, au făcut din el ceea ce e astăzi. Marele duce Sergiu, care a fost asasinat la Moscova în timpul războiului ruso-japonez, i-a dat o educație sălbatică, l'a încunjurat de femei și de bețivi cu cari tânărul moștenitor de tron trăia în orgii fără sfârșit. Unchiul său s'a străduit din răsuputeri să-l ruineze trupește și sufletește, ceea ce s'a și întâmplat, spre nenorocirea poporului rusesc. Influența fatală a lui Pobjedonossew, Plewe, Sibjagiew și Ignatiew, cari l'au introdus în afacerile de stat, l'a făcut sbir al uriașului popor pe care-l mână astăzi la moarte.

Cu toate acestea fatalitatea ar fi putut fi înlăturată și țareviciul îndrumat pe cărări mai bune, dacă n'ar fi intervenit Alexandru al III-lea odiosul lui părinte. Dragostea pentru o fată tânără și curată era să producă o schimbare radicală în viața țareviciului Nicolae, dar intervenția țarului Alexandru, l'a despărțit pentru totdeauna de ea.

Marele duce Paul l'a introdus într-o zi pe nepotul său, în casa comerciantului Kagan a cărui fiică Rayssa, o copilă de vre-o 17 ani, uimitor de frumoasă a răpit inimă țareviciului. Marele duce Paul deasemenea căutase favorurile fetei, care rămâne însă totdeauna mândră și rece, dar care acum dela prima vedere, avea toată simpatia și dragostea pentru acela ce într-o zi avea să fie țarul tuturor Rușilor.

Moștenitorul tronului a cerut în toată forma mâna fetei și era hotărât să se opună tuturor piedecilor ce i se vor pune. Tarevna Maria Feodorovna plănuse tocmai atunci căsătoria lui cu princesa Alice de Hessen. Când i-au făcut cunoscut planul acesta, țareviciul n'a avut îndrăzneală destulă pentru a se opune tatălui său. Raijssa Kagan auzind de lucrul acesta a încercat să se

sinucidă. Tareviucul a jurat însă de nou credință iubitei sale și se arăta hotărît să opună rezistență tatălui său.

Invingător ieși însă Alexandru III. El a dat ordin fiului său să plece într-o lungă călătorie, iar familia Kagan a fost amenințată cu exilul în Siberia, dacă nu pune capăt relațiilor cu moștenitorul de tron. Raijssa contra voinței ei a fost măritată cu ofițerul de gardă Pistolkoers din Moscova, iar țareviucul în călătoria-i lungă prin Orient, în ziua de 21 Maiu 1891 pe când se afla la Tokio, era să cadă victimă unui atentat pus la cale de un japonez.

În urma acestui atentat, marele duce Nicolae a întrerupt călătoria și s'a întors la Petersburg, unde a intrat iar în societatea destrăbălată în care l'a introdus unchiul său. Proiectul de căsătorie ce l'a făcut mama sa, a căzut dela ordinea zilei. Într'acestea baletista *Kșeshinskaia* a pus stăpânire pe inima țareviucului iar el la rândul său i-a răsplătit dragostea cu un frumos palat și cu o comoră de juvaerice. Aceste relații au durat până la căsătoria lui, când la 1 Noemvrie 1894 s'a urcat pe tronul Romanovilor. Chiar căsătorit cu princesa *Alix de Hessen*, a reluat relațiile cu frumoasa baletistă, din care cauză actuala țarevnă a suferit neînchipuit de mult. Această întâmplare, apoi grozava catastrofă, întâmplată la 1896 la Moscova, cu ocazia încoronării, când pe câmpul Chodiski au fost călcați și omorâți 10.000 de oameni, au sdruncinat adânc sănătatea țarevnei.

În acea zi funestă țarul cu o deosebită veselie a luat parte la o masă festivă și la un splendid bal, dat în cinstea lui de ambasadorul Franței.

Știri din România. S'a deschis un credit de 150,000 lei pe seama ministerului de lucrări publice, pentru construirea de noi hambare care să adăpostească cerealele expuse stricăciunii, din cauza aglomerării de cereale depuse la punctele de frontieră.

— Baronul *de Villensage* a fost numit secretar al legăției Belgiei la București.

— D. *Bilciurescu*, ministru plenipotențiar, consul general al României la Budapesta, a fost în trecere prin București.

— D. *Ghermani*, atașat de legăție cl. I-a, s'a reîntors din concediu.

— D. *maior Prodan*, atașatul militar român dela Petrograd, a sosit în capitală.

— Membrii Consistorului superior bisericesc, au fost convocați în sesiune ordinară de toamnă pentru ziaua de 4 Octomvrie v.

EROII NOȘTRI. De pe câmpul de luptă Italianesc ni se scrie că un detașament de soldați români în frunte cu d. Petru Fotoc, cadet I. r., din regimentul de infanterie 43, la o depărtare de abia 100 metri de dușmani, a reușit să îngrădească obstacole de iarnă, fără să fie vre-unul jertfă focului viu ce-l țintea. Pentru vitejia dovedită aci, în prezența A. S. moștenitorului de tron Carol Francisc Iosif au fost decorați următorii cari s'au împărtășit, ni se scrie, fiecare de câte un cuvânt măgulitor al A. S.:

Petru Fotoc, cadet I. rez. (din Mehadia), cu medalia de argint pentru vitejie cl. II, sergentul Simion Bistran, cl. I, sergent Iosob C. Gheorghe, cl. II, caporalul Gheorghe Rotariu, c. I, caporalul Stretean Vasilescu cl. II, infanteristul Gheorghe Ioneșigu, cu medalia de bronz.

Pe acelaș câmp de luptă s'a distins sergentul Nicolae Gergina, care plecând cu bateria a treia a reg. de art. 21, când au ajuns peste un pod peste Isonzo au fost luați la țintă de artileria italiană. Podul s'a rupt iar doi dintre camarazi au fost amenințați să se înecă. Gergina însă prin un înot îndrăzneț l-a salvat pe amândoi. Pentru isprava asta a fost decorat cu crucea de argint pentru vitejie.

Candidații de deputat al cercul electoral Năsăud. Ni se scrie: La postul de deputat din cercul electoral al Năsăudului, devenit vacant în urma morții lui Ioan Ciocan, râvnesc trei candidați, toți cu program guvernamental! Primul și cel cu mai bune șanse de reușită e Ioan Gheție, director la gimnaziul din Năsăud, — candidat oficios de altfel! Al doilea e Dr. Vasile Pahome, avocat în Bistrița și președintele fondurilor școlastice și de stipendii ale grănițerilor năsăudeni. Al treilea e Ioan Șerban, asesor la sedria ortanală, sprijinit de notar și alți alegători de pe valea Mărgăului.

Constituirea Societății de lectură a teologilor rom. gr.-or. din Arad s'a constituit eri. 1 Octomvrie, sub președinția dlui prof. Dr. Lazar Iacob, pe 1915—1916, în următorul chip:

V.-președinte: *Ion Clopoțel*, cleric curs III. Secretar: *Teodor Mornăilă* c. II, notar I: *Caius Turicu* c. III, notar II: *Valer Jurca* c. I, controlor: *Sever Sebeșan* c. III, cassier: *Petru Popovici* c. II, revizor I: *Gheorghe Costa* c. II, revizor II: *Dumitru Hertă* c. I, bibliotecar I: *Cornel Vuia* c. II, bibliotecar II: *Iuliu Turicu* c. I, econom: *Lucian Tomi* c. II. Membri în comisia literară: *Ștefan Petrovici*, *Bujor Poliș* c. III, *Atanasiu Popa*, *Nicolae Ardelean* c. II, *Nicolae Borcia*, *Ion Cucu* c. I. Membri în comisia muzicală: *Ion Turcu* c. III, *Alexandru Popescu* c. II, *Nerva Cosma* c. I.

Societatea de lectură a despărțământului pedagogic rom. gr.-or. din Arad s'a constituit pe 1915—16 la 30 Septemvrie cor. sub președinția P. C. S. dlui director seminarial *Roman R. Ciogariu*, în modul următor:

V.-președinte: *Vasile Pușcașiu*, ped. curs IV, secretar: *Virgil Barzu*, c. III, notar: *Virgil A. T. Antonescu*, c. IV, vice-notar: *Eremie Cristea*, c. III, controlor: *Ioan Măriu*, c. IV, cassar: *Aurel Andru*, c. III, bibliotecar: *Ioan Jurma*, c. IV, arhivar: *Nicolae Baciu*, c. III, în comisia literară: *Traian Popi*, *Aurel Oarcea*, c. IV, *Gheorghe Dronca*, *Teodor Tundre*, c. III, *Ioan Goldis*, c. II și *Gavril Chidioșan*, c. I. În comisia muzicală: *Petru Brad*, c. IV, *Dimitrie Radu*, c. III, *Aurel Sida*, c. II și *Vasile Balaș*, c. I. În comisia de revizuire: *Lazar Trailescu*, c. IV și *Miron Avrămuți*, c. III.

Societatea de lectură „Andrei Șaguna” secția pedagogică din Sibiu s'a constituit pe anul școlar 1915/16 în ședința ținută la 26 Septemvrie cor. sub președinția P. C. S. d. *Eusebiu R. Roșca*, director seminarial în modul următor:

Președinte: *Dr. Pavel Roșca*, prof. sem., vice-președinte: *Iosif Sârb*, curs. IV ped., arhivar: *Oprea Jogărean*, c. IV, notar: *Vasile Berghia*, c. II, cassar: *Vasile Oancea*, c. III, controlor: *George Bălcaș*, c. II, bibliotecar: *Traian Ludu*, c. III, vice-bibliotecar: *Dumitru Pandrea*, c. I, redactor: *Nicolae Lupu*, c. IV, econom: *Dumitru Floașiu*, c. III. Membri în comisiunea literară: *Ioan Pitic*, c. IV, *Ioan Stănilă*, c. IV, *Teodor Pașca*, c. III, *Iosif Răfiroiu*, c. III, *Ioan Berghia*, c. II, *Emilian Popa*, c. II, *Miron Baciu*, c. I, *Teodor Narița*, c. I.

† **Romul Faur.** La 20 August cor. a căzut pe câmpul de luptă din Polonia rusească studentul la drept, *Romul Faur*, cadet în rezervă al regimentului 64 în vârstă de 23 ani. Originar din Căjnel lângă Băița (Zarand), născut din părinți țărani, își făcuse în 1913 anul de voluntariat. Odihnească în pace!

Fuziunea takisto-filipescană. Ziarul „*Steagul*” aduce știrea, că fuziunea takisto-filipescană se poate considera ca fapt împlinit, cu deosebirea că șef nu va fi proclamat deocamdată d. Take Ionescu, ci d. *N. Filipescu*.

Vizita unui general turc în România. Zilele trecute a sosit în T.-Severin generalul turc *Solimhan Ferih-pașa*, comandantul diviziei 82 de infanterie din Constantinopol. Numitul ofițer superior a fost la Craiova unde venise din Bucu-

rești, cu dorința să se întâlnească cu d. general Averescu, comandantul corpului I de armată — și cum d. general Averescu se află de câteva zile în inspecție în T.-Severin, generalul turc a venit în orașul acesta. Ferih-pașa cunoaște de multă vreme pe d. general Averescu cu care întreține raporturi de amicitie.

„*Savez-vous que les boches ont en une défaite prés d'Arras?*” O tânără Lotaringiană, cu ochi negri, ca vizitat pe tatăl său ce făcea post de sentinelă la lagărul de prizonieri francezi din orașelul tăcut Zerbst. Într-o zi când prizonierii treceau pe stradă tânăra i-a salutat cu: „vive la France” și le-a aruncat un petec de hârtie cu însemnarea: „savez-vous que les boches ont en une défaite prés d'Arras?” — știți că „boclii” au suferit o înfrângere la Arras. A fost întemnițată pentru aceste și tribunalul militar a pedepsit-o cu **cincluni închisoare**, dintre cari cele două dintâu cu dosă-vârșită izolare, nici o vizită nu i se va putea face. Judecătorii, cu toate că nu-i precizat senzul adevărat al cuvântului „boche”, felul cum l-a pronunțat tânăra exprimă o „ofensă pentru armata prusiană”, cum scrie „*Berliner Tagblatt*”.

Noul ministru de marină italian. Se anunță din Lugano: Ministru de marină a fost numit contraamiralul *Camillo Corsi*. Noul ministru a depus jurământul în fața regelui la cartierul general.

Biblioteca Academiei Române. În lunile Iulie-Aug. 1915 s'au consultat de 976 cetitori 2913 volume și broșuri tipărite; de 201 cetitori s'au consultat 801 manuscrise, 6852 documente, 38 cărți vechi românești (1508—1830). Colecțiunile Bibliotecii au sporit în această lună cu 450 volume și broșuri, 287 numere de reviste române, 168 reviste străine, 1 volum manuscris, 3 documente, 934 foi volante, 1 notă muzicală și 3 obiecte de muzeu. Biblioteca e deschisă în fiecare zi de lucru pentru cărțile tipărite dela 8 ore dimineața până la 6 seara, pentru manuscrise și documente dela 8 la 12 și dela 1 la 6.

Explozie pe un vas italian. După știri din Roma a avut loc o explozie, urmată de incendiu în camera de muniții a vasului de linie „*Benedeto Brin*”. Din 820 soldați s'au salvat 8 ofițeri și 379 marinari. Intre victime se află și contraamiralul *Rubin de Cervin*. Cauza exploziei încă nu s'a stabilit.

O falsificare de bancnote — istorică. La plătirea contribuției de războiu, făcută Germaniei de către Franța, conform unei învoeli, s'a plătit o parte și în bancnote. Cu aceasta ocazie s'a aflat și o bancnotă prusiacă de 100 taleri false sigur nu din vina oficialității franceze. Falsificarea a fost atât de perfectă încât descoperirea ei chiar și în Prusia a întâmpinat foarte mari greutăți. S'a constatat mai târziu că ea a fost escutată de un graveur parizian, în timpul asediului. În locul textului legal, referitor la pedepsirea falsificatorilor, erau următoarele cuvinte: „Cine predă republicei franceze pe *Guillaume* sau *Bismack*, viu, primește ca răsplată suma de 10 milioane franci”.

Această bancnotă interesantă a aflat imediat un cumpărător ce colecta amintiri din războiu și care a plătit-o cu 100 taleri și astfel guvernul german, nu mai avea motiv să reclame chestiunea la Paris.

Cum a murit Peugeot? Istoria acestui uriaș războiu, între jertfele lui fără număr, va înregistra de bună seamă la locul de onoare jertfele supraomenești ale aviatorilor, cari sboară ca niște vulturi uriași deasupra groaznicului incendiu al lumii. Aceste paseri ale lumii, au ajuns să fie solii sinistri ai morții.

Intre morții acestui războiu, mai mult ca pe atâți distinși generali, Franța îl va număra cu jale și pietate pe *Adolphe Pegoud*, care după atâtea servicii aduse de-un an de zile patriei sale, a murit nu de mult moarte de erou. Agenția *Havas* scrie următoarele despre moartea temerarului aviator: „Marți înainte de ameazi într-o luptă crâncenă deasupra lui *Petit-Croix* s'a prăbușit din văzduh aviatorul *Pegoud*, care singur în aeroplanul său, a început lupta cu un aeroplan german, împușcând de mai multe ori asupra lui, până când un glonte l-a nimerit și i-a cauzat moartea. Aeroplanul lui prăbușindu-se a căzut între liniile de apărare ale Francezilor. Cu *Adolphe Pegoud* a dispărut o personalitate care și-a câștigat renume în istoria aviației. Meritul principal al lui este, că a arătat ce e în stare să

facă un aviator prin oțelirea sistematică a voinței și dacă e absolut stăpân pe aparat”.

Vestea despre moartea lui Pegoud a produs o vie impresie atât în Franța, cât și în Germania, unde mai acum vr'o doi ani, a fost sărbătorit la Berlin, unde publicul în delir l-a primit pe câmpul de aviație cu strigătele: „Vive la France”.

Ziua nașterii lui Hindenburg. Se anunță din Berlin: Mâne în 2 Octomvrie e ziua nașterii lui Hindenburg. Ziua nașterii a marelui beliduce va fi sărbătorită la statua de fer „Hindenburg”, unde se vor aduna înainte de amezi 1000 de elevi dela școlile elementare. Înainte de amezi și după amezi va concentra în fața statuei orchestra militară, iar după amezi în onoarea mareșalului sărbătorit vor pluti deasupra pieții Königsplatz Zeppelinuri. Seara statuia va fi iluminată cu 5 reflectoare mari.

„Truth” despre ofițerii englezi. Foia umoristică „Truth” (Adevărul) a caracterizat pe conducătorii armatei engleze în războiul cu Burii:

Intrebarea: Ce este un general?

Răspunsul: Un general este un colonel uniformat. Câțiva generali sunt exemplare clasice pentru muzeu antic. Generalul preferă cu deosebire distracții la fărâmul mării de sud din Anglia, unde într'un scaun paralyzează oboselele serviciului. În timp de pace generalii tind prin căsătorie să câștige o poziție bună, în timp de războiu se ocupă spre a pierde o poziție bună.

Intrebarea: Ce este un colonel?

Răspunsul: Colonelul e un canal care trimite asupra căpitanului expectoratele mândioase ale generalului ce suferă de o mistuire rea, de aceea căpitanul este dușmanul natural al colonelului. Colonelul în timp de pace e ciuma tuturor oamenilor, în timp de războiu e cu totul inferior. Colonelul știe, vede și aude toate. Când i se pretinde să precizeze cât e de tare dușmanul și unde este, atunci îl părăsește cumintenia și dă vânt fantaziei sale bogate. Colonelul pe lângă aceste însușiri de admirat mai posedă și un talent de a încurca situațiile cu șiretenia sa de nici dracul nu le mai descurcă.

Intrebarea: Ce este un căpitan?

Răspunsul: El este, după cum am zis, dușmanul natural al colonelului pentru care el are cel mai mare dispreț.

Ce datorii are căpitanul? — Unica datorie: de a descoperi slăbiciunile subalternilor săi. Sunt căpitani cari se pricep la ceva? — Câțiva sunt — în Germania.

x Trăsuri pentru copii, trăsuri ce se pot desface, scaune pentru copii, paturi pentru odihnă, reticule, pungă, pălării de mătase, de gumă și de antilop pentru dame, pardesii de gumă pentru femei și pentru bărbați, asortiment foarte bogat și prețuri foarte ieftine la firma: Hezedeüs Gyula, Arad, bulevardul Andrassy nr. 16.

(Fi 2497)

Cafea ieftină!!!

Firma noastră de import F. A. Degan în Flume (Postafic nr. 163.) ne avizează că a primit un transport mare de cafea, deci o vinde cu prețuri tare reduse. Scrieți românește!

No. 1	Cafea Santos, aleasă și frumoasă	1 kgr.	4.60 cor.
„ 10	„ Cuba fină, frumoasă	1 kgr.	4.80 „
„ 14	„ Cuba cea mai fină	1 kgr.	5.20 „
„ 15	„ Cuba mărgele aleasă	1 kgr.	2.50 „
„ 16	„ Cuba specialitate	1 kgr.	5.60 „
„ 24	„ Ceylon fină	1 kgr.	5.40 „
„ 21	„ Java aurie	1 kgr.	5.20 „
„ 106	„ „Victoria” cea mai fină	mixtură 1 kgr.	5.60 „

5 kgr. se trimite cu poșta francat și vânmuit prin rambursă.

PENTRU „ALBUMUL DECO- RAȚILOR ROMÂNII”

nu uitați să trimiteți redacției „Românului” grabnic fotografiile vitejilor noștri și informațiile necesare (locul nașterii, regimentul, vârsta și fapte răsplătite cu medalia respectivă).

Ultima oră.

S'AU INCEPUT OSTILITĂȚILE LA GRANIȚA SĂRBO-BULGARĂ.

Sofia. — Garnizoanele dela granița sârbo-bulgară au început ostilitățile. S'a desfășurat o adevărată luptă în care au căzut foarte mulți.

GUVERNUL SĂRBEȘC SE MUTĂ LA PRISTINA.

Sofia. — Se telegrafiază din Niș: Guvernul sârbeșc a făcut toate pregătirile pentru ca să se mute din Niș. Scupștina, birourile statului și băncile au plecat deja din Niș. Guvernul sârbeșc se va muta la Pristina.

TUNURI ENGLEZE ÎN LUPTELE DELA SAVA

București. — Se anunță din Niș: În luptele din urmă ce s'au dat la Sava și Dunăre, Sârbi au folosit tunuri de vapoare, cari le-au primit dela marina engleză și franceză.

SOLDAȚII ENGLEZI ȘI FRANCEZI ÎN SERBIA.

Genf. — Se anunță din Paris: Englezii și Francezii au căzut de acord că vor trimite ajutor Serbiei față cu Bulgaria. În Serbia a și sosit primul transport și soldații francezi și englezi au și fost văzuți.

BULGARIA ALĂTURI DE PUTERILE CENTRALE.

Berlin. — O telegramă din Sofia anunță: Antanta amenință mereu Bulgaria și a provocat-o ca să dea răspuns hotărât la propunerea din urmă a împătritei înțelegeri. Ambasadorul rusesc Savinsky a amenințat că dacă Bulgaria va ataca Serbia vor părăsi Sofia și miniștrii grec și român. Toate amenințările s'au dovedit însă de zădărnice, căci guvernul bulgar stă neclintit de partea puterilor centrale.

Kenjiro Tokutomi.

Până la moarte...

Roman japonez.

Tradus în românește de: P. Robescu.

(Urmare) (47)

— Să stați numai un ceas pe punte, și să vedeți dacă nu o să vi se facă o foame de lup. Băiete, mai adu niște prăjituri.

Un alt sublocotenent, îmbrăcat cu o cămașă roșie, surâse văzând pe camaradul său mâncând cu așa poftă.

Sublocotenentul cel nalt, văzându-l râzând, îi zise cam atins:

— Tu ce faci, amice? Nu faci altceva, o valorosule erou al mesei, decât să mănânci și să te uiți de sus la veterani.

— He, camarade! Dacă vom face fiasco, nu o să fie marinarii de vină, ci ofiț...

— Nu ne îndoim de curajul nostru — răspunse protestând cel mai vechiu dintre ofițerii prezenți. Trebuie numai să ne potolim nervi. Liniștiți-vă, băeți, liniștiți-vă și fiți prudenți.

— Pentru că veni vorba de valoare, zise un alt ofițer, știți ce bine s'a purtat căpitanul dela corpul al treilea? Și totuș, dacă fiecare din noi ar ține așa de puțin la viața sa, ca dânsul, ar fi... nu tocmai bine. Căpitanul își vinde viața, ca pe o marfă oarecare...

— Vorbești de Kawashima? Imi aduc aminte. Era... da, era în timpul recunoașterii dela Wei-hai-wei, când a dat atâtea probe de bravură. Dacă s'ar putea să-l numească amiral șef, atunci am fi siguri că în trei timpi și două mișcări dânsul ar conduce flota în golful Petcii, și nu s'ar mulțumi numai să ia fortul Taku, dar ar merge mai departe la Pei-ho, cu gând să facă prizonier pe bătrânul Li-Hung-Tschang.

— S'a schimbat, nu mai este ca mai înainte. Acum se supără pentru nimic. Zilele trecute, nu știu ce zisei în glumă de baroneasa Kawashima... Măi, s'a supărat, dar așa de rău, că ar fi fost în stare să mă omoare. Mă tem mai mult de supărarea sa, decât de o bombă de 30 de centimetri după Ting-yuen. Teamă mi-e că i

s'a întâmplat ceva în viața lui... Spune-ne tu, Garibaldi, tu care ești cel mai bun prieten al lui, ce are?

Timonierul care vorbise se uita la sublocotenentul cu cămașa roșie, căruia îi ziceau prietenii Garibaldi.

Dar băiatul care intră aducând prăjiturile cerute le întrerupse vorba.

La orele zece s'a făcut apelul. Oamenii de serviciu își luară locurile lor, iar ceilalți se dușeră să se culce. Era oprit să vorbească tare sau să aprindă foc. Pe copertă și înăuntru domnea o tăcere așa de mare, că vasul părea o corabie pustie. Helica se învățea, mașina pulsa ca o inimă uriașe, iar fumul alb se ridica în lumina lunei.

Pe puntea de comandă se vedeau două umbre. Una, la stânga, era nemișcată, cealaltă se plimba în sus și în jos, fără șgomot. Era Takeo Kawashima, căpitanul secund al Corpului al treilea, care era de quart pe punte, împreună cu șeful timonier.

Când a ajuns la partea dreaptă a puntei de comandă, Takeo ridică ochianul și se uită în zare. Nu văzu nimic. Se razină de parapet, și rămase dus pe gânduri. Doi ofițeri trecură vorbind în șoapte pe la spatele tunului din cealaltă parte, și pieriră în noapte.

Pe punte înștea era profundă. Vântul se simțea din ce în ce mai rece, iar luna ploua razele sale de lumină cristalină.

De jur împrejur nu se vedea decât valurile scânteitoare ale Mării Galbene, profilul nedeslușit al unei insule stâncoase spre dreapta și umbra vasului Akitsushima care alerga în aceeași direcție.

Scânteile ce eșiau pe coș se risipeau în noapte, învăluind catargul cel mare, iar d'asupra, cerul de toamnă era presărat de stele. Călea laptelui, era mai palidă și părea mai sus, ca și cum ar fi invidiat marea ce scânteia în lumina lunei.

Takeo părăsise pe mama sa de trei luni. Dar câte nu s'au mai întâmplat în acest timp! Mințea îi fusese mult preocupată de evenimentele războiului din Corea; iar în golful Saseho, când a auzit muzica cântând marsul plecăreji, inima i s'a strâns, ca la o amintire dureroasă. Declarația războiului i-a adunat forțele și i-a îndoit curajul. Înaintea ochilor lui trecea ca o fantasmagorie de lucruri noi și minunate, fără să poată să le observe mai multă vreme. Atât mai bine, căci nu avea vreme să se mai gândească la povestea tristă ascunsă în inima sa. La chemarea patriei durerea proprie se micșorase; o îngropă în fundul inimii, se pregăti să-și implinească datoria și cu îndrăzneala ce dă fericirea pierdută, se aruncă în luptă pentru gloria patriei. Pentru el, moartea avea acelaș preț ce-l are un grăunte de pulbere care plutește într'o rază de soare.

(Va urma)

POSTA ADMINISTRATIEI.

George Tiapoș, Otlaca. Am primit 7 cor. abonament până la 31 Octomvrie a. c.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

„CRIȘANA”

Institut de credit și economii societate pe acții în Brad.

CONCURS.

Pentru ocuparea unui post de funcționar la centrala institutului Crișana, din Brad, se publică concurs cu termin până la 14 Octomvrie a. c.

Beneficiile împreunate cu acest post sunt:

- Salar cor. 1200;
- 15% adaus de scumpete;
- 300 cor. bani de quartir.;
- tantiemă statutară.

Dela reflectanți se recere ca să documenteze că au absolvat o școală superioară de comerț cu examen de maturitate, că posed în afară de limba română, limba maghiară, eventual și cea germană, în scris și vorbit și că au și praxă de bancă.

Postul e a se ocupa la 25 Oct., sau cel mult la 1 Nov 1915.

Diracțiunea.

VINURI

vechi și noul de vândut.

Adresați-vă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria (Világos) **Petru Benea**, căci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi din anii 1911 — 1912			
Vin alb	—	—	1'10 1'00
Rizling	—	—	1'15 1'10
Roșu de Miniș	—	—	1'60 1'20
Carbenet	—	—	1'40 —

Vinuri vechi și noul din anul 1914.			
Vin alb	—	—	—90 —80
Rizling	—	—	—92 —82
Șiller	—	—	—96 —86

Vinul se expediază cu rambursă dela 50 litri în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împrumut pe timp de două luni.

Pentru Calitatea vinului garantez.

Bo 2512

Petru Benea

propr. și neg. de vinuri

Világos (Arad m).

MOARTEA

CĂLBEZEI

este asigurată prin folosirea medicinei inventată și fabricată de Dl. farmacist **Simeon Oniciu** în Abrudbánya (Abrud). — Această medicină concesiionată și sub numele de

„**PARASITIN**”

se vinde exclusiv numai în farmacia subscrișului în Abrud.

SIMEON ONICIU

FARMACIST.

ABRUDBÁNYA.

(O 2515-3)

In atențiunea negustorilor!

Acoperirea trebuințelor de ciocoladă și zaharicale pentru prețuri de fabrică. :: ::
In depozit: Kugler, Heller, Túrth și Manner. :: ::

GÁBOR MIKLÓS Arad,

Piața Andrásy, colțul Salacz utca

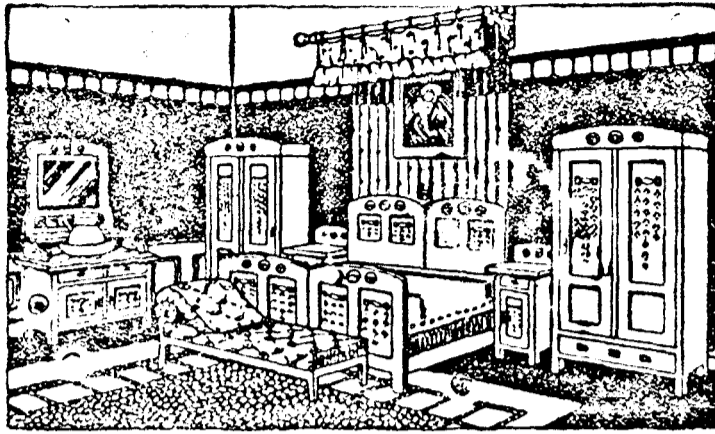
Telefon 1059.

Telefon 1059.

(Ca 2270)

STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile

VARȘET, strada Kudritzner numărul 44—46.

Cea mai renumită

mare fabrică de mobile din sudul Ungariei (Versecz).

Pregătește mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare depozit de piane excelente, covoare, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut. — (Sa 113)

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătorie de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote aiul

Fiul lui Antoniu Novotny, Timișoara-Fabric.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mulți ani provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu deosebire CLOPOTELE GĂURITE, de dânsul inventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri în figura S și au un ton mai intensiv mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă decât cel de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 kgr. este egal în ton cu un clopot de 451 kgr. patentat după sistemul vechi. — Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preajustarea clopotelor vechi cu ajustarea de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal. —

Prețuri-curente ilustrate trimit gratuit.

Haine de vară,

pardesiuri, haine pentru bărbați, haine pentru baluri, articli de toaletă, umbrele, perdele de dantele și de pânură se curățesc și vopsesc cu multă grijă și specialitate în

stabilimentul meu industrial de vopsitorie de pânuri și de curățitorie chimică,

aranjate cu cele mai noi mașini din străinătate. — Despărțământ special pentru curățitul, vopsitul pălăriilor pentru bărbați și femei. — În cazuri de moarte hainele de pânură și de mătăasă, hainele pentru bărbați etc. se vopsesc grabnic în negru. — Hainele de bărbați date spre curățire se și reparaază cu specialitate în croitoria mea specială. — Scrisori de recunoștință din toate părțile țării.

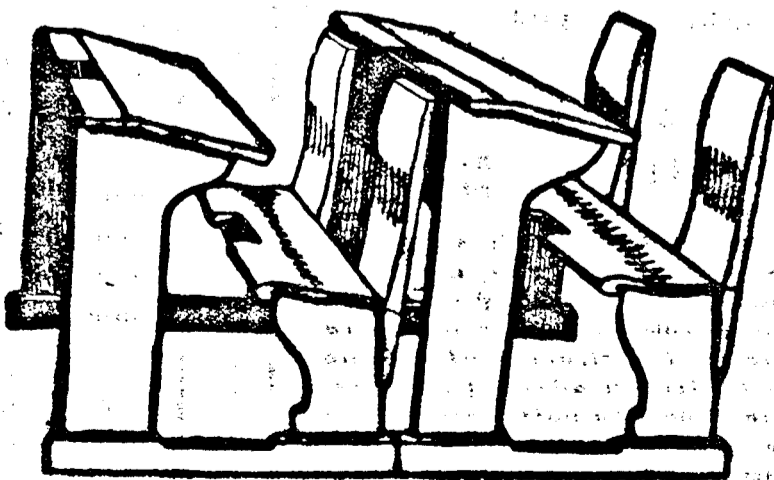
Lucza József, vopsitor de pânuri și curățitor chimic **Szeged.**

TELEFON: 994.

Prăvălie și stabiliment principal: str. Laudon, nrul 9., colțul pieței Valeria. (Lu 2106)

TELEFON: 994.

CORNEL JUCU

mare stabiliment pentru aranjamente moderne de șeeale și biserial. :: ::

LUGOS,

strada Hunyadi nr. 11 și str. Corvin 9.

Telefon 24.

Ca 702

RENUMITELE

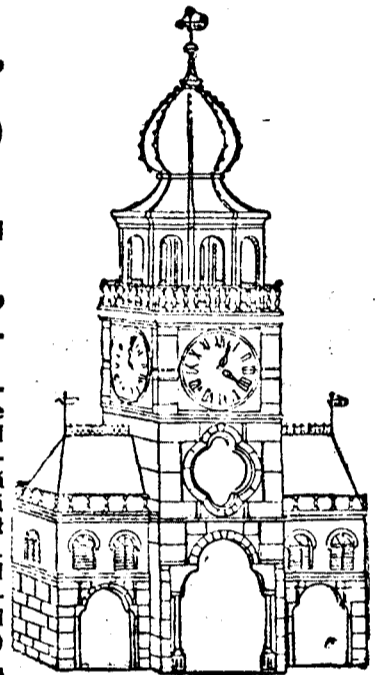
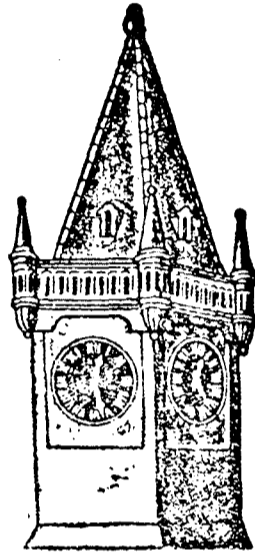
GHETE TURUL

CONDUCE
PRETUTINDENI

„TURUL”

FABRICĂ DE GHETE SOC. PE
ACȚII TIMIȘOARA.Cea mai mare fabrică de ghete
în monarhie.130 sucursale proprii.
Anual se fabrică 900 000 perechi.
1200 muncitori și angajați.Magazin sucursală:
în ARAD.
în Palatul Minorităților
bulev. Andrassy III, 13.ATELIER DE CURELĂRIE, ȘELĂRIE ȘI COFERARIE
ORENDT G. & FEIRI W.
ODINIOARA SOCIETATEA CURELARILOR
Strada Cisnădiei 45. SIBIU, Helftauer-gasse 45.Magazin bogat în articole pentru curățat, călărit
vânat, sport și volaj, poclăzit și procovături, port-
monee și bretele solide și alte articole de ga-
lanterie pe lângă prețurile cele mai moderate.
CURELE DE MAȘINI, CURELE DE CU-
SUT ȘI LEGAT SKY (vârșobi), permanent în
depozit. Toate articolele din branșele numite și
reparatura lor se execută prompt și ieftin. Liste
de prețuri la cerere se trimite franco. (O-9Comandele prin poștă se efep-
tuesc prompt și conștientios.

CEASURI PENTRU BISERICI.

**SZÁNTHÓ
GYULA**fabrică de ceasuri pentru biserici
NAGYVÁRAD,
Damjanich-utca 30 szám.Oferă ceasuri pentru bise-
rici cari se trag odată pe
săptămână, odată la 8 zile și
odată la zi, durabile și pre-
cise. Prețuri ieftine. Fabrică
cu putere electrică. Garanță
pe mai mulți ani. Prețurile
la dorință se trimite gratis.
Plăci (tablă) pentru ceasuri
cari luminează noaptea, exe-
cutate admirabil. — Prețuri
ieftine. (Sa 88)

Liferantul diecezelor gr. or. și gr. cath.

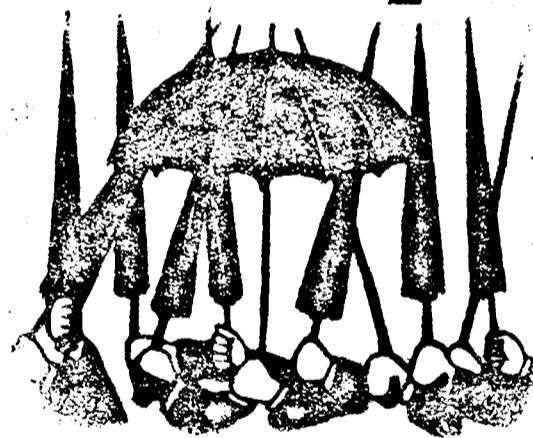
SZLANNÁR ÉS RÓTHîntreprindere de pictură de sticlă,
altare, biserici și sticlărie decorativă

Oradea-mare (Nagyvárad), Arany-János-u. 14.

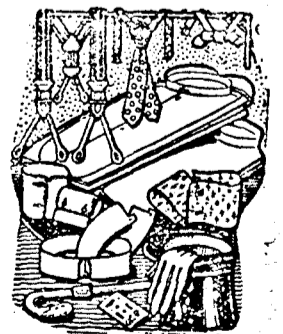
(Sa 2166)

Execută foarte frumos pictarea de sticlă,
biserici, altare, icoane și fresco, totfelul de
lucrări de marmoră. Execută decorațiuni de
sticlă, lucrări de mozaic italiene și americane.
Auritori și pictarea tablourilor staționare.CEL MAI MODERN INSTITUT TIPOGRAFIC
ROMÂNESC DIN UNGARIA ȘI TRANSILVANIA**„CONCORDIA”**SOCIETATE
PE ACȚIUNI

ARAD,

STR. ZRINYI
NRUL 1/a.Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și
patrie, ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de
tăiat și mașini de vărsat oțelului, precum și cu cele mai
moderne litere, primește spre executare totfelul de opuri, re-
viste, foi, placate, registre, tipărituri pentru băneli
și societăți, precum și tipărituri advocaționale, invi-
tări de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunșul
funerale se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot
felul de lucrări de aceasta branșă dela cele mai simple până la
cele mai fine. — Executare promptă. — Prețuri moderate.**Unde**se pot cumpăra
cele mai bune și
mai elegante**PLOIERE?****Unde** se pot afla noutățile
cele mai moderne — **En-tout-cas**
și ploiere pentru dame și bărbați în executare perfectă și
estetică, de calitatea cea mai bună și cele mai moderne**albituri pentru bărbați**

în executare recunoscută de cea mai bună.

Cămeși de modă albe și colorate;
GULERE și MANGETE
albe și colorate; BATISTE de buzunar;
BRATELE; CRAVATE pentru gulere
simple și duble; CĂMEȘI din păr de
camilă; CIORAPI și alți articlii de modă
p. bărbați în sortiment bogat și cu pre-
țurile cele mai ieftine se pot cumpăra dela**GUSTAV SCHMIDT**

fabrică de paraplee și prăvălie de articlii de modă pentru bărbați

SIBIU (Nagyszeben), Piața mare, palatul „Bodenkredit”.